

# P r o t o k ó ł

## obrad sejmowych z dnia 20. Grudnia 1865.

### Posiedzenie piętnaste.

Obecni: Marszałek xiążę Leon Sapieha.

Sekretarze: Grocholski, Kulczycki, Paszkowski i hr. Wodzicki Ludwik.

C. k. komisarz rządowy: radzca dworu Possinger.

Marszałek otwiera posiedzenie o godzinie 6 $\frac{1}{2}$  wieczorem przy obecności posłów 120.

Poseł Hansner odczytuje wypadek głosowania na członków komisji do spraw Wydziału krajowego: Było głosujących 77, absolutna większość 39, otrzymali posłowie: Boczkowski głosów 74, Szumańczowski 73, Rydzowski 71, Gnoiński 63, Gniewosz 57.

Poseł Krzeczunowicz wnosi ze strony Wydziału krajowego drugie czytanie przekazanego przez Sejm Wydziałowi krajowemu wniosku nagłego posła xięcia Sanguszki względem przedłużenia terminu do reklamacyj przeciw oszacowaniu katastralnemu w Galicyi zachodniej i w Krakowskiem. — Wniosek Wydziału krajowego brzmi:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić: zważywszy, że wyznaczony przez c. k. władze skarbowe termin ośmiotygodniowy do wnoszenia reklamacyj gminnych i rekursów przeciw katastralnemu szacowaniu gruntów w Galicyi zachodniej i wielkiem xięstwie Krakowskiem nie może wystarczyć stronom do przygotowania się w tej sprawie, Sejm krajowy nie przesadzając dalszym swoim uchwałom w sprawie katastru po bliższem jej rozpoznaniu — wzywa c. k. Rząd do ogólnego przedłużenia wspomnianego terminu na sześć miesięcy. Lwów 20. grudnia 1865.

(podp.) L. Sapieha.

(podp.) Krzeczunowicz.“

Wniosek ten jednomyślnie jest przyjęty, poczem na wniosek posła Krzeczunowicza Izba z powodu nagłości przedmiotu dozwala zaraz i trzecie czytanie, po którym także jednomyślnie przyjęcie wniosku następuje.

Sekretarz Kulczycki odczytuje wniosek posła Demkowa:

„Wysokij Sojm da uchwały, daby w okruzi Żółkewskom podatki hruntowyj, domowyj i zarobkowyj tym zytelam, kotoryi sia w c. k. urjadi powitowym zholosiat, na rik 1866 prynajmniej do ostatnoho kwartalu zastanowyty, i aby zholosywszych sia c. k. urjadi powitowyj do c. k. Namistnyczestwa ne odsyłały, no na mistey ich proszenija uwzhladniały.“

Z porządku przychodzi dalszy ciąg rozpraw nad ustawą tyczącą się użycia kredytu krajowego dla zapobieżenia głodowi.

Do §. 3. stawia poseł Kraiński wniosek brzmienia paragrafu całego następujący: „Z powyższego funduszu kwota nie przenosząca summy 300.000 złr. użytą być może na publiczne budowle w miejscowościach nieurodzajem najbardziej dotkniętych. — Reszta obróconą być ma na dawanie zapomóg tytułem oprocentowanej pożyczki.“ Poseł Henryk Wodzicki proponuje go jak następuje: „Z powyższego funduszu przeznaczają się 50.000 złr. w. a. na wsparcie bezzwrotne dla niebędących w możności zarobko-

wania, a 500.000 złr. w. a. na roboty publiczne, i na budowanie w miejscowościach nieurodzajem najbardziej dotkniętych dróg obwodowych czyli powiatowych, których konkurencya — to jest prawnie do budowy dróg obowiązani — przyjąć zechce na siebie obowiązek zwrócenia funduszowi krajowemu zaliczonej sumy wraz z procentami  $\frac{5}{100}$  w ratach przez Wydział krajowy postanowić się mających. — Reszta wraz z częścią sumy 500.000 złr., któraby na wskazany powyżej cel użytą nie była, obróconą być ma na dawanie zapomóg tytnłem oprocentowanej pożyczki.“

Poseł Pietruski wnosi dwie zmiany: a) po słowach: „przyjąć zechce na siebie obowiązek“ dodać wyraz „zwrotu“, resztę aż do punktu opuścić. — Następnie zaś, aby było: „Reszta obróconą być ma na dawanie zapomóg zwrotnych. Obowiązek zwrotu zawiera w sobie obowiązek do zwrócenia kapitału, procentu od niego przez fundusz krajowy wypłaconego i odpowiedniej części wszelkich kosztów.“

Poseł Golejowski wnosi myśl poprawki dodatkowej: „Wysoka Izba uchwali: Z powyższego funduszu przeznacza się na fundusz rezerwowi przynoszący procent, celem zabezpieczenia regularnej wypłaty procentu od uzyskanej pożyczki sumę 210.000 złr. w. a.“

Poseł Krzeczunowicz przedstawia wniosek do stylizacji §. 3. w sposób następujący: Fundusz ten ma być użyty w powszechności na dawanie zapomóg zwrotnych tytułem pożyczki. — Może jednak z tego funduszu być użytą kwota aż do wysokości 150.000 złr. na datki bezzwrotne dla najbiedniejszych, a kwota aż do wysokości 300.000 złr. na roboty publiczne w okolicach nieurodzajem najbardziej dotkniętych.“

Poseł Gniewosz formuluje następnie pierwszy ustęp tego paragrafu: „Z powyższego funduszu przeznacza się 150.000 złr. w. a. dla gmin nie mających własnych zasobów na wsparcie dla biednych — a 300.000 złr. w. a. jako zaliczkę dla funduszu krajowego na budowanie w miejscowościach nieurodzajem najbardziej dotkniętych dróg krajowych lub innych przedmiotów komunikację ułatwiających.“

Po zamknięciu przez Marszałka dyskusji na żądanie wielu posłów następuje głosowanie uad poprawkami powyższemi.

Poprawka posła hr. Golejowskiego upada.

Poprawka posła hr. Wodzickiego w czterech częściach poddana przez Marszałka pod głosowanie upada.

Poprawki posła Gniewosza, posła Kraińskiego i posła Krzeczunowicza upadają.

Sejm przyjmuje wniosek komisji ze zmianami poprawką posła Pietruskiego objętymi, na które się zgodził sprawozdawca imieniem komisji.

§. 3. brzmi jak następuje:

„Z powyższego funduszu przeznacza się 150.000 złr. w. a. na wsparcie bezzwrotne dla najbiedniejszych, a 300.000 złr. na budowanie w miejscowościach nieurodzajem najbardziej dotkniętych, dróg obwodowych czyli powiatowych, których konkurencya — to jest prawnie do budowy drogi obowiązani — przyjąć zechce na siebie obowiązek zwrotn. Reszta obróconą być ma na dawanie zapomóg zwrotnych.“

Obowiązek zwrotu zawiera w sobie obowiązek do zwrócenia kapitału, procentu od niego przez fundusz krajowy opłaconego i odpowiedniej części wszelkich kosztów.“

Poseł Ludwik Skrzyński wnosi, aby §§. 4., 5., 6., 9., 10. i 11. były do następnego posiedzenia odłożone i na tem posiedzeniu w drodze uchwały załatwione.

Izba głosuje nad tem, i wniosek posła Skrzyńskiego uchyla.

Do §. 4. stawia poseł Krzeczunowicz poprawkę: „Zapomogi mogą być dawane w gotowych pieniądzach lub ziemiopłodach.“

Poseł x. Szwedzicki wnosi dodatek następujący: „Wyjątkowo może być gromadzie nieurodzajemu dotkniętej za poręką tejże i na żądanie jej wypłacona pewna ogólna suma, stosowna do koniecznej potrzeby dla zakupienia zboża na nasienie, które ona pomiędzy potrzebnych członków swoich rozdziela.“

Poseł x. Kuryłowicz wnosi następującą poprawkę: „Zapomogi mają być dawane solidarnie gromadzie za pośrednictwem komitetu gromadzkiego głodowego w gromadzie, za którą ten ma zboże kupować, i pomiędzy pojedynczych rozdzielać tak na zasiew jak i wyżywienie.“

Izba głosuje nad poprawkami, i poprawki posła x. Szwedzickiego i posła x. Kuryłowicza uchyla a przyjmuje poprawkę posła Krzczunowicza.

§. 4. brzmi jak następuje:

„Zapomogi mogą być dawane w gotowych pieniądzech lub ziemiopłodach.“

§. 5. Na wniosek posła Zyblikiewicza Izba postanawia zupełnie pominąć.

Dla §. 6. proponuje poseł Kabat brzmienie następujące: „Włościanom ndziela się zapomogi tylko na poręczenie gminy do której należą, tak za zwrot kapitału jak i za opłacenie w terminach oznaczonych procentu — bez wymagania jednakże od gmin, prawnych na to dokumentów, lecz poprzestając na ustnem oświadczeniu *przełożonego* gminy, uczynionem do protokołu komitetu rozdawczego, który pod każdym względem stanowi zupełny dowód prawny.

Zapomogi innym osobom udzieli się tylko na *skrypt* wystawiony na rzecz funduszu krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi tudzież wielkiego księstwa Krakowskiego, opatrzony legalizowanym podpisem zapomogę biorącego, i zawierający wyraźne jego oświadczenie, iż poddaje się w razie sporu jurydyki c. k. sądu powiatowego we Lwowie — niemniej temu rygorowi, iż w razie nchybienia terminu wypłaty — choćby jednej raty kapitału lub procentów — traci dobrodziejstwo ratalnej spłaty.“

Poseł ks. Pawlików stawia do pierwszej części poprawkę następującą: „Gromada ręczy w całości za oddanie tak samego kapitału, jak i płacenie procentów pożyczki od tych, którym komisya miejscowa za dobre uznawać będzie dać zapomogę.“

Poseł Gnoiński proponuje poprawkę: „Zapomogi będą udzielane za zeznaniem odbierającego, jako zapomogę odebrał, wniesionem do protokołu komitetu rozdawczym zapomóg zajmującego się; które zeznanie przeciw odbierającemu zapomogę zupełny stanowi dowód.“

Poseł Zyblikiewicz proponuje poprawkę: „Sejm uchwali: w §. 6. projektu komisji wyraz „wexle“ mają być opuszczony, a w jego miejscu „skrypta legalizowane“ położone.“

Poseł Smarzewski proponuje poprawkę: „Zapomogi dawane będą na ręce przełożenia gminy i za jej poręką. Gminy obowiązkiem będzie starać się o ściąganie zwrotu zapomogi (§. 3) w terminach wyznaczonych. Ona winna pokryć kwoty w terminie nie ściągnięte.“

Poseł Pietruski proponuje, aby po słowach „za zwrot kapitału“ dodać „i wszelkich kosztów.“

Po zamknięciu dyskusji poddane przez Marszałka pod głosowanie poprawki posłów Smarzewskiego, Pawlikowa, Gnoińskiego i Kabata upadły. Izba przyjmuje §. 6. podług wniosku komisji ze zmianą podaną przez posła Pietruskiego, której potrzeba wytyka z brzmienia przyjętego §. 3.; przyjmuje także Izba poprawkę posła Zyblikiewicza, zmieniając wyraz „wexle“ na wyraz „skrypta legalizowane.“

§. 6. brzmi jak następuje:

„Włościanom dawane być mogą zapomogi tylko na poręczenie gminy, do której należą, tak za zwrot kapitału i wszelkich kosztów, jak i za regularne opłacenie procentu, bez wymagania jednakże od gmin formalnych na to dokumentów, lecz poprzestając na ustnem jej oświadczeniu, uczynionem do protokołu komitetu rozdawczego. — Zapomogi innym osobom mogą być dawane tylko na skrypta legalizowane, wystawione na rzecz funduszu krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem księstwem Krakowskiem, opatrzone podpisem biorącego i dwóch poręczycieli zapomogi nie biorących i komitetowi rozdawczemu z swej zamożności znanych.“

Do §. 7. stawia poprawki poseł Pietruski: „w 1. ustępie opuścić słowa: „po  $\frac{5}{100}$ “ w 2. ustępie opuścić: „ $\frac{5}{100}$ “, a po wyrazach „z dalszemi procentami“ dodać „i wszelkiemi kosztami.“

Poseł Skrzyński stawia poprawkę, aby zamiast „1. października“ przyjąć za stały termin spłat „15. Listopada“; a poseł Agopsowicz proponuje, ażeby ten termin spłat zmienić na „1. Lutego“.

Sprawozdawca zgadza się z poprawką posła Pietruskiego. Izba po zamknięciu głosowania przyjmuje poprawkę posła Agopsowicza, i paragraf według wniosku komisji ze zmianą przez posła Pietruskiego podaną wraz ze stylizacją tegoż.

§. 7. brzmi:

„Biorący zapomogę zapłaci od niej w dniu 1. Lutego 1867. całoroczny do tegoż dnia liczyć się mający procent, bez względu na dzień, w którym zapomogę otrzymał.“

Kapitał zaś sam z dalszemi procentami i wszelkimi kosztami zwróci funduszowi krajowemu w czterech rocznych po sobie następujących ratach, począwszy od dnia 1. Lutego 1868, zawsze w dniu 1. Lutego według planu umorzenia, który Wydział krajowy ułożył.“

Do §. 8. stawia poprawkę poseł Pietruski następująca: „Od włościan i od konkurencyj drogowych ściągane być mają kapitał, koszta i procenta w ten sam sposób i pod tymi samymi rygorami, jak dodatki do podatków stałych dla funduszu krajowego przez organa do poboru tych dodatków przeznaczone. Ten sam sposób ściągania trafia także gminy poręczające, jeśliby w miesiąc po zapadnięciu raty takowa w całości lub w części od bezpośrednio obowiązanego nie dała sięściągnąć.“

Drugą poprawkę stawia poseł Czajkowski jak następuje: „Zalegające z tytułu zapomogi należności aciągane będą w ten sam sposób, jak dodatki do podatków stałych dla funduszu krajowego — przez właściwe organa rządowe.“

W razie sądowej sprzedaży nieruchomości dłużnika służy wierzytelnościom funduszu krajowego w kapitale, procentach i koztach to samo prawo pierwszeństwa, jak podatkom rządowym.“

Trzecią poprawkę stawia poseł Zyblikiewicz, aby paragraf ten zaczynał się od słów: „Od biorących zapomogę, tudzież od konkurencyj drogowych.“

Po zamknięciu dyskusyi poprawka posła Czajkowskiego upada, poprawka Zyblikiewicza, oraz dalsze brzmienie paragrafu według propozycyi posła Pietruskiego są przyjęte.

§. 8. brzmi:

„Od biorących zapomogę, tudzież od konkurencyj drogowych, które z sumy w §. 3. na budowanie dróg przeznaczonej skorzystały, ściągane być mają procenta i raty w ten sam sposób i pod tymi samymi rygorami, jak dodatki do podatków stałych, dla funduszu krajowego przez organa do poboru tych dodatków przeznaczone. — Ten sam sposób ściągania trafia także gminy poręczające, jeżeliby w miesiąc po zapadnięciu raty takowa w całości lub w części od bezpośrednio obowiązanego nie dała sięściągnąć.“

Do §. 9. poseł Golcowski stawia wniosek, aby ostatni następ poczynający się od wyrazów: „przy ustanowieniu miejscowych komitetów“ całkiem opuścić.

Poseł x. Szwedzicki stawia poprawkę: „aby do składu komitetów dla rozdzielania zapomogi krajowej pomiędzy biednych, jeden członek z większych, jeden z mniejszych właścicieli i kapłani obchodzących koniecznie należeli.“ Wniosek ten upadł.

Poseł Kraiński czyni wniosek opuszczenia całego tego paragrafu.

Po zamknięciu dyskusyi zarządza Marszałek głosowanie ustępami nad wnioskiem komisji.

Ustępy 1szy, 2gi, 3ci i 4ty są przez Izbę przyjęte.

Brzmi zatem paragraf ten jak następuje:

„Przeprowadzenie i wykonanie zawartych w niniejszej ustawie postanowień porucza się Wydziałowi krajowemu królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem księstwem Krakowskiem, i upoważnia go się do użycia potrzebnych w tym celu środków, a mianowicie do mianowania pomocniczych organów w obwodach i powiatach zapomogi potrzebujących. Wydział krajowy upoważniony jest także — o ile to uzna za odpowiednie — ustanowić na zewnątrz siebie pod przewodnictwem Marszałka krajowego lub jego zastępcy, w Wydziale centralną komisję, powołując do niej osoby zaufania godne, i jej powierzyć czynności odnoszące się do zakupu i przewożenia płodów, do rozpoznania potrzeb, do użycia środków zaradczych od głodu, bądź zaliczkami zwrotnymi, bądź datkiem bezzwrotnym w płodach i pieniądzech. Po obwodach lub powiatach klęską dotkniętych upoważnioną byłaby komisya, wyznaczyć ze swego wyboru komisarzy, którzy w miarę potrzeby składaliby miejscowe komitety, powołując do nich członków obeznanych z stosunkami miejscowymi. Komisya centralna składaćby miała Wydziałowi krajowemu sprawozdania, i złożyć ostatecznie całkowity rachunek z odbytej czynności. W razie nadużycia służyłoby Wydziałowi krajowemu przeciw komisji lub pojedynczym komisarzom przez komisję ustanowioną, sądowe postępowanie. Przy ustanowieniu miejscowych komitetów w obwodach lub powiatach, czy to bezpośrednio przez Wydział krajowy, czy pośrednio przez komisję centralną, należeć będą do składu komisji jako członkowie c. k. naczelnicy obwodów i powiatów.“

§§. 10. i 11. przyjmuje Izba bez dyskusji w brzmieniu następujem:

„§. 10. C. k. władze rządowe w królestwie Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xięstwem Krakowskiem uży-  
czą Wydziałowi krajowemu i utworzonym lub ustanowionym przez niego według powyższego §. 9. orga-  
nom, wszelkiej pomocy dla przeprowadzenia i wykonania postanowień niniejszej ustawy.“

„§. 11. Wydział krajowy zda Sejmowi krajowemu w najbliższej kadencyi sprawę z powierzonej mu  
czynności, i złoży szczegółowy rachunek z uzyskanych w drodze kredytu krajowego funduszków.“

Sprawozdawca poseł Grocholski wnosi, aby ze względu na nagłość przedmiotu, i że zapewne  
kilka dni nie będzie posiedzenia, Izba zechciała przedsięwziąć trzecie czytanie ustawy w całości.

Izba zgadza się z tym wnioskiem, następuje trzecie czytanie i Izba przyjmuje w całości ustawę  
w brzmieniu paragrafów powyżej zapisanem; z powodu jednak opuszczenia §. 5. otrzymują §§. 6., 7.,  
8., 9., 10. i 11. liczby §§. 5., 6., 7., 8., 9. i 10.

Marszałek zamyka posiedzenie o godzinie 12tej i pół w uocy, oznaczając posiedzenie następujące  
na dzień 28. Grudnia o godzinie 11tej, i zapowiadając, iż porządek dzienny będzie wydrukowany, i  
posłom rozdany.

**L. Sapięha** w. r.

F. Paszkowski w. r.

J. Kulczycki w. r.

